

HELMUT MOLL

## Pričevalci za Kristusa

*Nemški martirologij 20. stoletja*

Kirche heute: *Spoštovani gospod prelat, knjigo »Nemški martirologij 20. stoletja« smemo označiti za Vaše osebno življenjsko delo. V imenu Nemške škofovske konference ste dobili nalogo, da pripravite ta seznam.*

Prelat Moll: Papež sv. Janez Pavel II. je v svojem pismu »Tertio millennio adveniente« povabil vse krajevne Cerkve, naj sestavijo seznam mučencev 20. stoletja. Isti papež me je imenoval za konzultorja pri rimski Kongregaciji za zadeve svetnikov. Tej nalogi sem se že prej posvečal dobrih deset let. Predsednik liturgične komisije pri Nemški škofovski konferenci, kardinal Joachim Meisner, me je zadolžil, da začnem pripravljati »nemški martirologij 20. stoletja«.

Kirche: *Kako ste se lotili tega dela?*

Moll: Po več pogovorih s kardinalom Meisnerjem smo pridobili primerne strokovnjake iz vseh 27 nemških škofij in tudi iz vseh redovnih skupnosti. Posameznemu pričevalcu za vero smo odmerili pet strani v knjigi.

Kirche: *Kako je nastajala ta spominska knjiga? Kako je potekalo sodelovanje?*

Moll: Stik z vsemi 27 škofijami je omogočil trdno osnovo. Večje škofije (Berlin, München in Köln) so predložile več kakor 20 pričevalcev. Krog sodelavcev se je povečal. Na koncu je bilo ljudi, ki

---

*Prelat dr. Helmut Moll (1944) je po naročilu Nemške škofovske konference izdelal »Nemški martirologij 20. stoletja« z naslovom »Pričevalci za Kristusa« (6. razširjena izdaja 2015, 2 zvezka, 1.828 strani). Pogovor »Zeugen für Christus«, v: Kirche heute, Nr. 11/November 2017, 8–10 je z dovoljenjem prevedel Anton Štrukelj.*

so se posvetili zbiranju podatkov, več kakor 160. Njihova besedila so skrbno pregledali trije strokovnjaki v Kölnu.

Kirche: *Kdaj se je začelo konkretno delo?*

Moll: Svoje delo sem začel 1. januarja 1996, potem ko mi je Nemška škofovska konferenca zaupala to nalogo.

Kirche: *Kdaj je izšla prva izdaja knjige?*

Moll: Dela so morala biti končana poleti 1999, ker je papež Janez Pavel II. pričakoval martirologij v jubilejnem letu 2000. To je bilo garaško delo, saj je bilo treba mučencem nacionalnega socializma dodati še žrtve komunizma in misijonskih dežel. A 18. novembra 1999 je škof Karl Lehmann, predsednik škofovske konference, v moji navzočnosti papežu Janezu Pavlu II. izročil v dar prvo izdajo.

Kirche: *Kako Kongregacija za zadeve svetnikov v Rimu presoja to delo?*

Moll: Rimska kongregacija, kateri sem podaril prvo izdajo, se je zelo razveselila tega dela, ki je osnova za nadaljnje raziskovanje. Medtem se je uradno že začel postopek za beatifikacijo več kakor sto mučencev iz nemškega martirologija.

Kirche: *Kdo velja za mučenca po katoliški definiciji? Bi na kratko povedali, kako so se ta merila razvijala v zgodovini?*

Moll: Papež Benedikt XIV. (1740–1758), eden najbolj učenih nadpastirjev katoliške Cerkve, je v štirih knjigah povzel tri glavna merila na osnovi Svetega pisma in izročila, ki so pomembna vse do danes: 1. dejstvo nasilne smrti, 2. pričevanje za krščansko vero, 3. pripravljenost umreti za vero.

Kirche: *Papež Frančišek se v motu proprio »Maiorem hac dilectionem« (11. julija 2017) zavzema za nov kriterij (»darovanje življenja«). Kaj pomeni to apostolsko pismo za Vaše nadaljnje delo?*

Moll: Omenjeni novi kriterij ne govori o mučeništvu. Daje priznanje delom krščanske ljubezni do bližnjega, ki lahko vodijo v smrt. Na primer: bolniške sestre so pri služenju bolnim izpostavljene nevarnosti okužbe ali vloga vojaških dušnih pastirjev v hudi vojni.

Kirche: *Kako je razčlenjen martirologij?*

Moll: Nemški martirologij 20. stoletja ima štiri dele: pričevalci za vero v času nacizma, krščanske žrtve komunizma zlasti pod Stalinom in Titom, mučeništvo čistosti oz. devištva ter mučenci v misijonskih deželah.

Kirche: *Koliko oseb je navedenih v novi izdaji?*

Moll: Šesta, razširjena in na novo zasnovana izdaja vsebuje nad 100 novih pričevalcev. Izhajajo zlasti iz misijonskih dežel Azije. Skupno je predstavljenih skoraj 1000 zgledov, ki smo jih uspeli obvarovati pred pozabo.

Kirche: *Število neodkritih primerov je verjetno še večje. Jih je mogoče oceniti?*

Moll: Glede na to, smo dobili naročilo za izdelavo martirologija sorazmerno pozno, cerkveni zgodovinarji nekaterih imen niso mogli več dognati. Poleg tega moramo zlasti pri žrtvah komunizma izhajati iz števila neodkritih primerov, ki jih ni mogoče natančno določiti. Toda življenjepisno predstavljene osebe zastopajo tudi veliko neznanih katoličanov.

Kirche: *Koliko življenjepisov ste spisali Vi?*

Moll: Z vseh štirih omenjenih področij sem opisal prav tiste, ki jih je bilo težko predstaviti in katerih se ni upal lotiti nihče drug. V celoti sem sestavil več kot 80 življenjepisov po večmesečnem raziskovanju.

Kirche: *Koliko od navedenih oseb je medtem že uradno razglašanih za blažene oz. za svete?*

Moll: Vsako leto narašča število oseb, ki jih je Cerkev povzdignila na čast oltarja. Med doslej kanoniziranimi svetnicami izstopa v nemškem martirologiju karmeličanka sestra Terezija Benedikta od Križa (dr. Edith Stein). Med blaženimi mučenci so berlinski prošt Bernhard Lichtenberg, münsterski novomašnik Karl Leisner, družinski oče Nikolaus Groß, dresdenski kaplan Aloys Andritzki, würzburški župnik Georg Häfner, šlezijški kaplan Gerhard Hirschfelder ter misionjar Marije Pomagaj p. Engelmar (Hubert) Unzeitig.

Kirche: *V zbirko ste zavestno sprejeli tudi ruskonemške in donavskošvabske mučence, torej pripadnike nemške manjšine, ki že nekaj rodov niso bili več povezani z zemljepisno ali politično Nemčijo. Smemo reči, da se nemški martirologij orientira po etničnem pojmovanju »nemških katoliških mučencev v domovini in inozemstvu«?*

Moll: Uradno zastopstvo obeh nemških narodnih manjšin se je odločno zavzelo, da te mučence sprejmemo v nemški martirologij. Ti pripadniki nemških manjšin so se čutili povezani z nami po jeziku, kulturi in veri.

Kirche: *Janez Pavel II. je govoril o »ekumenizmu mučencev«. Papež Frančišek vedno znova poudarja ekumenski vidik mučencev našega časa. Ali je ta vidik opazen tudi v nemškem martirologiju?*

Moll: Kardinal Meisner me je prosil, da pri sestavljanju knjige »Pričevalci za Kristusa« skupno in spoštljivo obravnavam ekumenske skupine odpora iz časa nacizma, ti so na primer »Bela roža«, »Kreisauerski krožek«, »Mučenci lübeškega procesa proti kristjanom«. Prav tako je kardinal pozval krščanske konfesije, naj izdelajo svoj martirologij. Kristjani vseh konfesij so bili in so povezani po mučeništvu.

Kirche: *Poudarjate, da je papež Janez Pavel II. zelo želel, naj ohranimo spomin na mučence 20. stoletja. Ali ste se mogli pogovarjati z Janezom Pavlom II. o svojem delu?*

Moll: Odlični dokumenti poljskega papeža »Tertio millennio adveniente« (1994), »Ut unum sint« (1995) ali »Novo millennio ineunte« (2001) so ponujali bogata izhodišča, da mučence obvarujemo pred pozabo.

Kirche: *Ali ste se o svojem delu pogovarjali tudi s papežem Benediktom XVI.?*

Moll: Papež Benedikt XVI., moj profesor v Tübingenu in Regensburgu, je bil tudi moj predstojnik na rimski Kongregaciji za verski nauk. Dal mi je dragocene nasvete in spodbude za izdelavo nemškega martirologija 20. stoletja.

Kirche: *Komu je namenjeno to delo? Kdo bi se moral po Vašem mnenju ukvarjati s tem martirologijem?*

Moll: Papež sv. Janez Pavel II. je želel pogosto mlačnemu krščanstvu predstaviti žive zgleds za naš čas. Knjigo »Pričevalci za Kristusa« naj bi z vnemo sprejeli v župnijah, v domovih duhovnih vaj in samostanih. Doslej je bilo prodanih že več kot 8.000 izvodov knjige v dveh zvezkih. Obstaja tudi italijanski prevod za čas nacizma.

Kirche: Česa se moremo za sedanjost in prihodnost naučiti iz tega ganljivega in pretresljivega pričevanja?

Moll: Krščanska vera ne sme postati meščanska. Zdaj in prav danes zahteva naše nedeljeno pričevanje za naše sodobnike, ki pričakujejo naš zgled.

Kirche: *Kaj Vas je osebno najbolj nagovorilo pri preučevanju pričevalcev vere?*

Moll: Pogumno pričevanje nešteti mož in žena je okrepilo mojo osebno vero.

Kirche: *Kako ste doživeli srečanje Ratzingerjevih učencev pred nekaj dnevi, ko ste govorili o »Preganjanju kristjanov in mučeništvu«? Kako so sprejeli Vaše temeljno predavanje? Ali ste govorili tudi o svojem martirologiju?*

Moll: Zaslužni papež Benedikt XVI. je izbral témo »Preganjanje kristjanov in mučenništvo«, ki so mu jo predložili njegovi nekdani učenci, ker je zanj prednostnega pomena. Moje temeljno predavanje »Vsebina in oblika martirologija 20./21. stoletja – zgodovinsko-teološka obravnava« je bilo izhodišče za živahen in konstruktiven pogovor. Člani kroga učencev (Schülerkreis) so na osnovi spoznanj in izkušenj svojih dežel in celin nanizali številne odtenke. Izrazili smo željo, da bi »ekumenizem mučencev« vsebinsko postavili v središče in še močneje izdelali skupni imenovalec.

Kirche: *Nemški martirologij 20. stoletja razodeva velikanski zaklad, ki nas ne le spodbuja, ampak kaže tudi jasno smer za našo pot v*

*prihodnost. Kaj moremo danes storiti, da tega zaklada v Cerkvi ne bomo pozabili?*

Moll: Vsak človek išče verodostojne zglede za svoje življenje. Kristjan sicer ne išče mučeništva, če pa vendarle pride do tega, naj premaga naravni strah pred smrtjo in pričuje za svoje prepričanje – če je potrebno do krvave smrti.

Kirche: *Spoštovani gospod prelat, prisrčna hvala za pogovor! Dal nam je čudovit vpogled v Vaše delo. Radi bomo sodelovali pri nalogi, »da mučence 20. stoletja obvarujemo pred pozabo«. Želimo Vam luč in moč Svetega Duha za uspešno nadaljevanje sijajnega življenjskega dela.*